STOWARZYSZENIE DO!PAMINA LAB

MŁODZI O SZKOLE

RAPORT Z BADAŃ

LUTY 2022

WWW.SZKOLAJESTNASZA.PL

O NAS

Stowarzyszenie dO!PAmina Lab to **wspólnota wartości, platforma współpracy i działań na osi edukacja-kultura-zmiana-rozwój** oraz wolna przestrzeń (do)wolnej edukacji.

Stowarzyszenie jest inicjatywą oddolną pasjonatów edukacji. **Przeznaczamy mnóstwo energii i czasu wolnego na wsparcie Młodych zarówno w formie organizowania dla nich warsztatów, projektów jak i inicjowania dyskusji o zmianach których potrzebuje współczesna szkoła publiczna.**

Z jednej strony dajemy im głos i walczymy o ich samorzecznictwo, z drugiej staramy się pomagać im rozwiązywać problemy, których nie są w stanie przejść sami.

W ramach utworzonych grup wsparcia **sieciowaliśmy nauczycieli i uczniów** w celu pogłębienia podmiotowych relacji w placówkach edukacyjnych.

Prowadzimy online stałą audycję "Po dzwonku" (wywiady i rozmowy z ekspertami (prawo, edukacja, partycypacja). **Podejmujemy się działań doradczych, rzeczniczych i edukacyjnych (narady, debaty, fora, warsztaty) w zakresie edukacji i przestrzegania prawa oświatowego, praw człowieka i ucznia/ uczennicy** (w tym bezpośrednie interwencje, pisanie pism, wniosków), opracowujemy rekomendacje w tym legislacyjne (Samorząd, Senat RP).

Inicjujemy projekty dedykowane dzieciom, młodzieży, dorosłym. **Wzmacniamy kadry pedagogiczne w wiedzę oraz konkretne narzędzia, dzięki którym chętniej i odważniej mogą adaptować nowe podejście do uczenia(się).**

Działamy lokalnie i ogólnopolsko.

www.szkolajestnasza.pl

W dniach 22 listopada – 10 grudnia 2021 przeprowadziliśmy wśród osób uczniowskich z całej Polski (na trzech poziomach edukacyjnych: edukacji wczesnoszkolnej, szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej) badanie pilotażowe, w formie ankiety, **mające na celu określenie trudności z jakimi na co dzień w swoim środowisku szkolnym zmagają się dzieci i młodzież oraz zdefiniowanie form wsparcia instytucjonalnego, które są autentycznie dla nich dostępne w ich najbliższym otoczeniu.** Pomiar przeprowadziliśmy przy użyciu specjalnie w tym celu opracowanego kwestionariusza. W badaniu, w sumie wzięło udział **1170 osób,** w tym 543 osoby z Dąbrowy Górniczej. 91% odpowiedzi zostało udzielonych przez osoby, które znajdują się w przedziale wiekowym: 13-19 r.ż.

Ankieta została opracowana przez zespół dOP!Amina Lab z konsultacyjnym udziałem ekspertów. Udostępniliśmy ją on-line i upowszechnialiśmy we współpracy z liderami młodzieżowych, nieformalnych grup inicjatywnych oraz za pośrednictwem stron „spotted" szkół czyli przede wszystkim za pośrednictwem kanałów nieformalnych, prowadzonych przez uczniów i uczennice. Zależało nam na uzyskaniu jak najbardziej szczerych odpowiedzi i zagwarantowaniu poczucia anonimowości osób uzupełniających ankietę. Dodatkowo, informacje o ankiecie udostępnialiśmy także za pośrednictwem miejskich grup dyskusyjnych, kilka szkół udostępniło ją na swoich oficjalnych profilach.

Oczywiście, już w trakcie przeprowadzania ankiety pojawiły się w Internecie komentarze typu „wszystko zależy od tego, kto tego typu badania przeprowadza", ale z całą mocą musimy jeszcze raz podkreślić, że **ankieta była ANONIMOWA i OGÓLNODOSTĘPNA** oraz przeprowadzona bez założonej tezy. Można, oczywiście, próbować ją podważyć, bo nie jesteśmy socjologami, bo „grupa badawcza" była przypadkowa, ale na pewno nie można zamykać na nią oczu i powiedzieć – „no a czego się spodziewaliście".
Wyniki bowiem wydają się być jednoznaczne i alarmujące.

I tym, co zdecydowanie powinno się teraz wydarzyć jest postawienie sobie co najmniej dwóch pytań (zwłaszcza jeśli jest się nauczycielką, nauczycielem, zwłaszcza jeśli pracuje się w szkole, zwłaszcza jeśli jest się rodzicem):

1) **Dlaczego tak się dzieje i jaką odegrałem w tym rolę?**
2) **Co możemy/co ja mogę, a wręcz co musimy/co ja muszę z tą wiedzą zrobić?**

Inaczej rzecz ujmując – możemy albo przejść nad tym do porządku dziennego i machnąć ręką („przecież tak zawsze było, jest i będzie") albo przestać godzić się na stan rzeczy, do którego wspólnie doprowadziliśmy. Do którego wciąż doprowadzamy. **Zamykanie oczu, nie zmienia faktu, że coś się wydarza i dzieje.** I nie zmieni tego fakt nieustającego przerzucanie się dorosłych winą (od ministerstw, przez kuratoria, samorządy, rodziców i nauczycieli, na samych uczniach i uczennicach kończąc). Zmienić możemy to my. Wszyscy. Ale nie gadaniem – działaniem. Tu i teraz. Realnym, bez ociągania i udawania – „ale to przecież nie ja". **Szkoła jest nasza.**

Dlatego **zależy nam pogłębieniu naszego badania** pilotażowego przy współpracy ze szkołami i samorządami, innymi organizacjami pozarządowymi, aby zweryfikować wyniki - dotarcie z ankietą do większej grupy respondentów umożliwiłoby porównanie odpowiedzi, **które w przypadku tej grupy są – w wielu obszarach - bardzo niepokojące i wymagające pilnej interwencji.**

Poniżej w pierwszej części prezentujemy wyniki opracowane na podstawie odpowiedzi uczestników i uczestniczek badań w ujęciu ogólnopolskim (1170) wraz z rekomendacjami.

Osobnym wątkiem naszych badań są **odpowiedzi na pytanie otwarte (przygnębiające, pesymistyczne i krytyczne)**, co dodatkowo akcentuje i sygnalizuje **konieczność pilnych, systemowych, odpowiedzialnych działań naprawczych i zmian**. Dlatego w drugiej części cytujemy niektóre z 173 otwartych wypowiedzi dzieci i młodzieży. Ich pełne zestawienie wraz z komentarzem zaprezentujemy w osobnym dokumencie. W trzeciej części przedstawiamy wyniki opracowane na podstawie odpowiedzi osób uczących się w Dąbrowie Górniczej (543).

Uzyskane odpowiedzi pozwalają na jednoznaczne wskazanie obszarów problematycznych. Badanie wpisuje się w koncepcje teoretyczne związane z dobrostanem dzieci i młodzieży. Wyniki badań potwierdzają to, na co (w związku z codzienną organizacją procesów uczenia się i wychowania w szkołach) wskazują nurty nowoczesnej pedagogiki, psychologii oraz neurobiologii (zwłaszcza w kontekście bezwzględnej zasadności czy też wreszcie obligatoryjnego i nieodzownego oraz powszechnego wymogu stosowania osiągnięć tych nauk w praktyce uczenia się i nauczania szkolnego przez wszystkich nauczycieli i nauczycielki). Wyniki badań jednoznacznie pokrywają się z tym, o czym od dawna sygnalizują oddolne ruchy skupione wokół działań na rzecz obrony praw uczniowskich, że prawa te, niestety, nie zawsze w szkołach są przestrzegane.

Pytania ogólne

Pierwsze pytanie ankiety było postawione bardzo ogólnie i dotyczyło tego czy uczniowie lubią chodzić do szkoły. Na poniższym wykresie można zobaczyć, jak przedstawiają się głosy w tej sprawie:

Czy lubisz chodzić do szkoły?

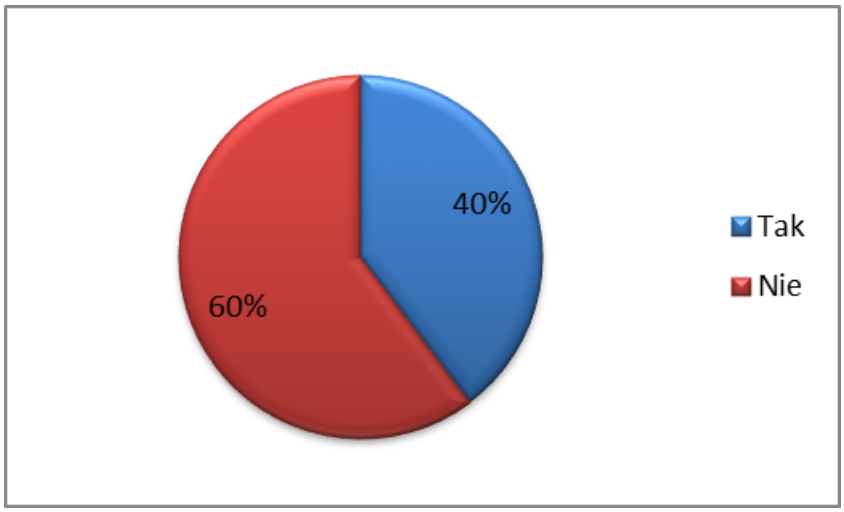

60% czyli 705 uczniów i uczennic (z 1170) odpowiedziało że nie lubi chodzić do szkoły.

Drugie ogólne pytanie dotyczyło poczucia bezpieczeństwa w szkole (bez podawania powodów ewentualnego zagrożenia).
Z odpowiedzi wynika, że prawie połowa uczniów (49 %) czuje się „raczej bezpiecznie" w szkole, 23% czuje się bezpiecznie zawsze, czasami (15%), rzadko i nigdy (13%).
Dla 147 osób szkoła rzadko jest lub nigdy nie jest bezpiecznym miejscem.

Czy w szkole czujesz się bezpiecznie?

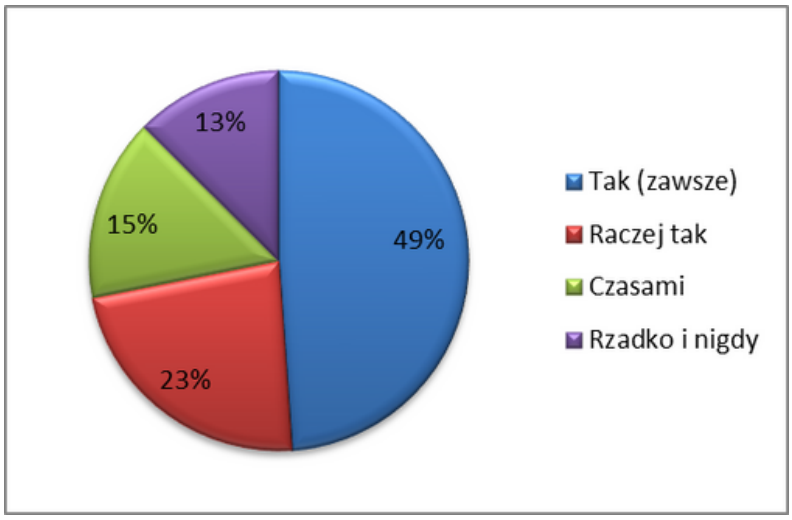

Kolejne pytania odnosiły się już do bardziej szczegółowych kwestii związanych z samopoczuciem, relacjami i sposobem funkcjonowania w szkole, dzięki którym chcieliśmy zrozumieć co jest przyczyną takich podstawowych odpowiedzi. **Szczególnie interesowało nas dlaczego aż tyle osób wskazało, że nie lubi chodzić to szkoły, choć wynikałoby, że większość czuje się w niej raczej bezpiecznie**.

Raport podzieliliśmy układając poszczególne odpowiedzi w następujące kategorie:

1) RELACJE RÓWIEŚNICZE i PRZEMOC
2) RELACJE I WSPARCIE (w odniesieniu do dorosłych)
3) OBOWIĄZKI I WYMAGANIA SZKOLE ORAZ SYSTEM OCENIANIA
4) PRAWA UCZNIA i UCZENNICY

RELACJE RÓWIEŚNICZE I PRZEMOC

Wchodząc głębiej w ten obszar, przyjrzeliśmy się relacjom rówieśniczym w szkole – zarówno tym pozytywnym, jak i negatywnym oraz temu, jak przekładają się one na systemowe rozwiązywanie problemów wewnątrz szkoły (interwencje uczniów, wychowawcy, pedagoga, psychologa).

Warto podkreślić, że relacje rówieśnicze i kontakt z rówieśnikami to aspekt, który wzbudzał najbardziej pozytywne emocje związane z uczęszczaniem do szkoły.

34% osób twierdzi, że nigdy nie brakuje im towarzystwa w klasie/szkole, 30% pytanych rzadko brakuje znajomych. 20% deklaruje, że czasami brakuje im kolegów i koleżanek w klasie/szkole, **16% odczuwa brak towarzystwa rówieśniczego zawsze i często.**

20% zawsze czuje się dobrze w klasie/szkole, 35% często czuje się dobrze, 23% czasami, z kolei 1**8% odczuwa to rzadko, 7% osób nigdy nie czuje się w szkole/klasie dobrze.**

31% czuje się częścią grupy przyjaciół zawsze, 26% czuję się częścią grupy przyjaciół często, 20% odczuwa to czasami, **14% rzadko, zaś 9% nigdy.**

Od ogólnych stwierdzeń związanych z relacjami przeszliśmy do doświadczenia przemocy rówieśniczej.

Wynik wskazuje, że **76% osób zetknęło się z przemocą w szkole**, z czego bezpośrednio doświadczyło jej 42% a 34% ankietowanych słyszało o przemocy rówieśniczej, ale nie dotyczyła ona ich, ani ich bliskich bezpośrednio.

Czy w szkole zetknąłeś_aś się z przemocą rówieśniczą?

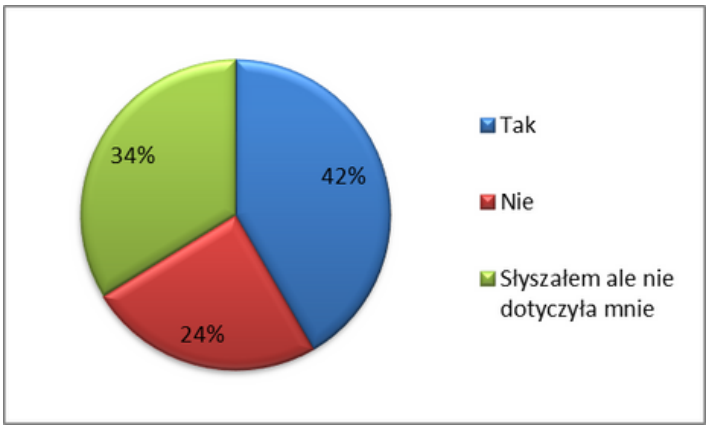

W bardziej szczegółowych odpowiedziach dowiedzieliśmy się, że **aż 40% osób identyfikuje się jako ofiara przemocy rówieśniczej, a 13% zna ofiarę.**

Do sprawstwa przemocy przyznało się jedynie 11% uczniów, natomiast aż 23% zna sprawcę przemocy rówieśniczej.

Ważna informacja wynika z korelacji tego pytania z pytaniem o zgłoszenie przemocy rówieśniczej. **Z ankiety wynika, że tylko 14% zgłosiło kiedykolwiek sprawę przemocy i spotkała się ona z interwencją. W 26% przypadków** zgłoszenia przemocy rówieśniczej, **zgłoszony problem został przez dorosłych zignorowany.**

Aż 60% nigdy nie zgłosiła pedagogowi/wychowawcy/innej osobie dorosłej tego typu przemocy.

Czy kiedykolwiek zgłosił_eś_aś wychowawcy/pedagogowi/innej osobie dorosłej sprawę przemocy rówieśniczej, dotyczącej Ciebie lub innych?

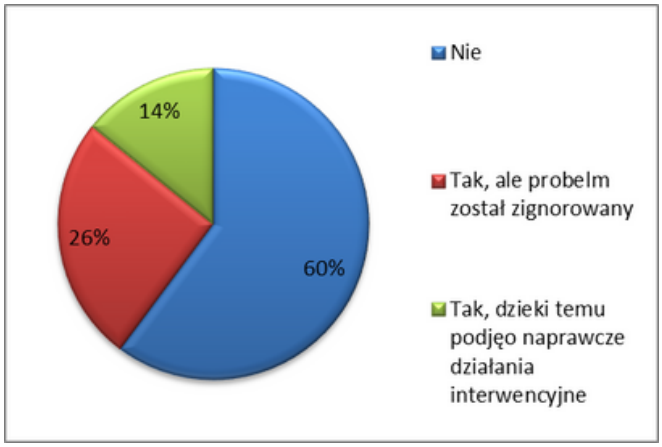

To ciekawe w zestawieniu z tym, **że aż 80% osób ma wiedzę na temat tego gdzie i jak zgłosić tego typu naruszenia.** Niestety, w konfrontacji z konkretnymi zdarzeniami trudniej młodym ludziom podjąć interwencję. **Wynika zatem, że młodzi znają ścieżkę formalną zgłoszenia, ale z różnych powodów z niej nie korzystają.**

Czy wiesz do kogo i jak zgłaszać problem przemocy rówieśniczej?

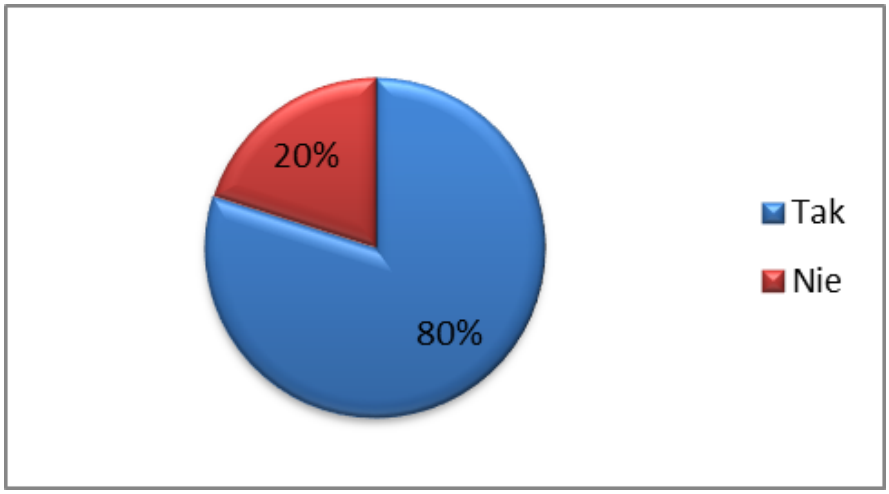

Idąc dalej, warto przyjrzeć się temu, czy uczniowie kiedykolwiek **CHCIELI** zgłosić przypadek przemocy rówieśniczej. **Porównując ten wynik z danymi na temat zgłoszeń wynika, że są uczniowie, którzy z jakichś przyczyn nie zdecydowali się na ten krok, chociaż chcieli.**

Czy kiedykolwiek CHCIAŁ_EŚ_AŚ zgłosić wychowawcy/pedagogowi/innej osobie dorosłej sprawę przemocy rówieśniczej, dotyczącej Ciebie lub innych?

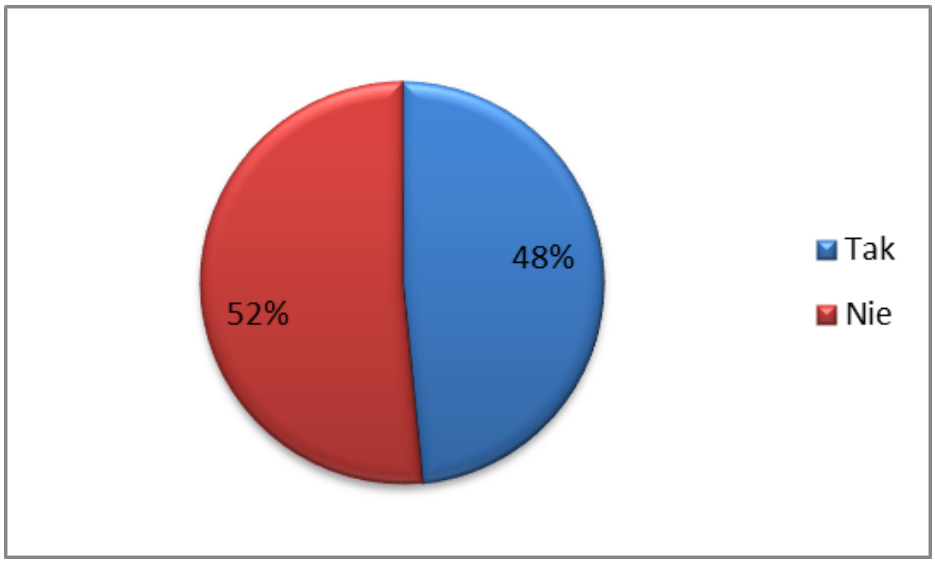

W ankiecie daliśmy możliwość napisania własnymi słowami, **dlaczego ktoś nie zgłosił sprawy (a chciał).** Z wybranych odpowiedzi (365 otwarte wypowiedzi) pojawiły się między innymi takie (pisownia oryginalna):

„poczucie że donoszę; Strach przed konfliktem z rówieśnikami; Nie jestem 60; donoszenie oraz to ze i tak nic by się nie zmieniło; nikt mnie nie potrzebuje; nauczyciele; oskarżenie donosu; strach; udawanie że to nie moja sprawa; wstyd, nie miało to większego znaczenia dla mnie; Mimo wielokrotnego zgłaszania na kolegę to nie działało, w końcu ofiara stwierdziła że nie ma już sensu; Poczucie że jest to mało istotne i zostanie zbagatelizowane, bo nauczyciele nic by z tym nie zrobili;, nie chciałam się mieszać między innych; obojętność; nie widziałam w tym rozwiązania; poczucie że donoszę i sprawcy nie odpuszczą tylko będzie jeszcze gorzej; mój wychowawca nic by z tym nie zrobił; i tak nic to nie da bo pan ma nas gdzieś; I tak zignorują; nauczyciele kryją się nawzajem i udają, ze nic się nie dzieje żeby szkoła miała dobra opinie; po wcześniejszych przeżyciach i doznaniach; brak możliwości zaufania komukolwiek a tym bardziej nauczycielom; lincz wśród rówieśników i zostałbym nazwany konfidentem; Każda taka sprawa jest olewana; pogoń za ocenami i tylko żeby nadrobić materiał; Nie przyszło mi to do głowy; bo tak już jakoś zawsze było”

Wnioski na temat tej części ankiety łatwiej wyciągnąć w zestawieniu z pytaniami o wsparcie, gdzie osoby uzupełniające ankietę wskazywały, do kogo i kiedy zwracają się o wsparcie oraz określały jakość relacji z dorosłymi w szkole.

RELACJE I WSPARCIE (w odniesieniu do dorosłych)

Kolejny obszar bezpośrednio wiązał się z powyższym (oraz kolejnymi - czyli obszarami oceniania oraz praw uczniowskich) i dotyczył wsparcia uczniów ze strony osób dorosłych: nauczycieli, rodziców, dorosłych, pedagogów/psychologów szkolnych – część pytań dotyczyło ogólnego poczucia wsparcia, część wiązała się ze sprawami typowo szkolnymi (oceny czy traktowanie ucznia przez nauczyciela).

Na stwierdzenie ogólnie „Są wokół mnie osoby, do których mogę zwrócić się o wsparcie?” odpowiedzi rozłożyły się następująco: 27% - zawsze, 21% - często, 21% - czasami, **22%- rzadko, 9% - nigdy.**

Zapytaliśmy również o korzystania ze wsparcia psychologa/pedagoga szkolnego. Niestety, biorąc pod uwagę także czynniki obiektywne takie, jak ogólnopolski problem małej liczby psychologów i pedagogów (przypadających na jednego ucznia), z ankiety wynika, że wielu z nich nigdy nie korzystało z takiej formy wsparcia, co mogłoby oznaczać, że nie mają problemów. Jednak w zestawieniu z dalszą i wcześniejszą częścią badań można wyciągnąć wniosek, że wynika to raczej z niechęci do korzystania z takiej formy wsparcia.

Czy dobrowolnie i z własnej woli i inicjatywy korzystasz/korzystał_eś_aś z pomocy psychologa/pedagoga szkolnego?

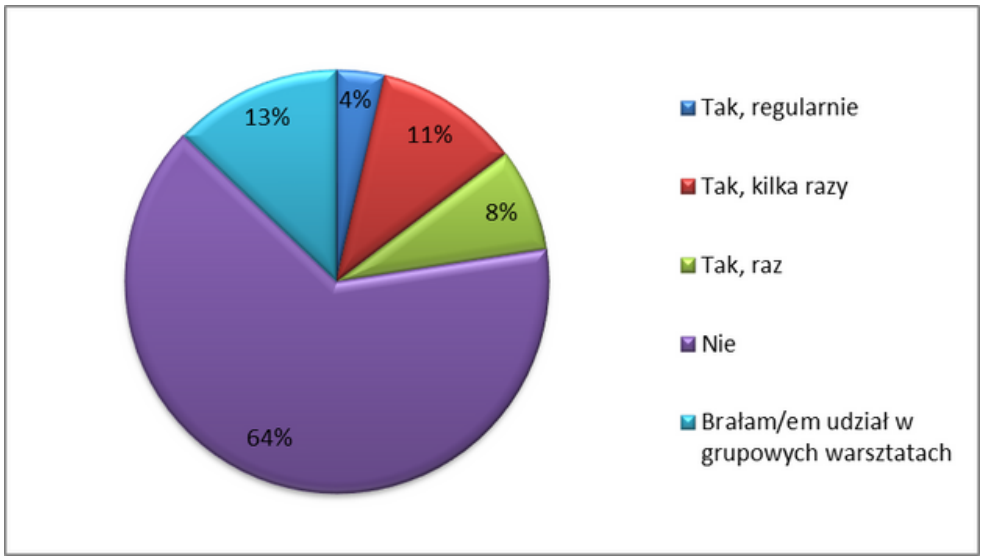

W obszarze relacji *dzieci/młodzież – dorośli* (nauczyciele/nauczycielki) w szkole niezwykle ważne oraz skłaniające do refleksji nad jakością tej relacji wydają się być następujące dane: **aż 60% ankietowanych młodych osób twierdzi, że nauczyciele nigdy lub rzadko „interesują się mną jako człowiekiem”**. Szczegółowo wyniki przedstawiono na wykresie.

Moi nauczyciele interesują się mną jako człowiekiem

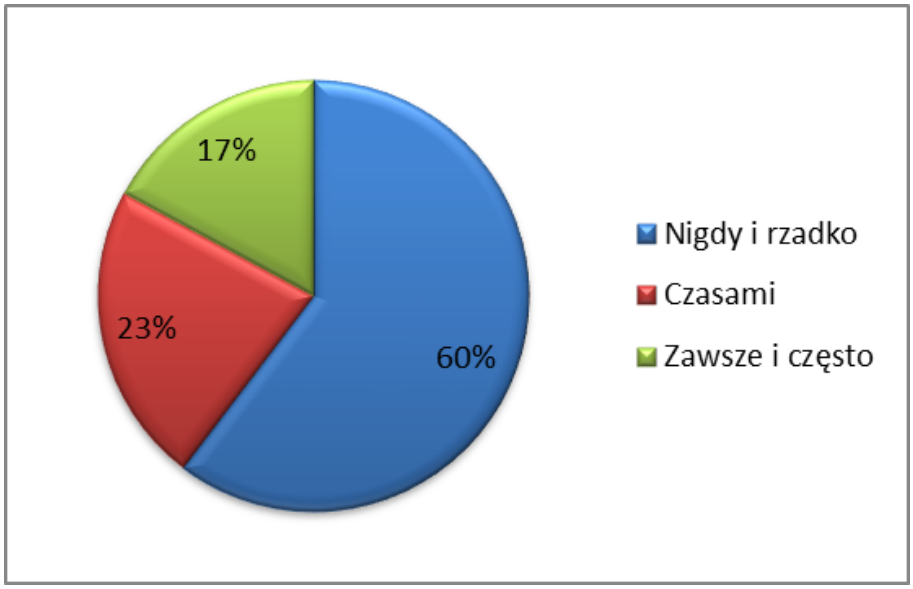

Ponadto aż **45%** ankietowanych odpowiada **NIGDY I RZADKO** na stwierdzenie „Moi nauczyciele traktują mnie dobrze i sprawiedliwie". Szczegółowe dane przedstawia wykres.

Moi nauczyciele traktują mnie dobrze i sprawiedliwe

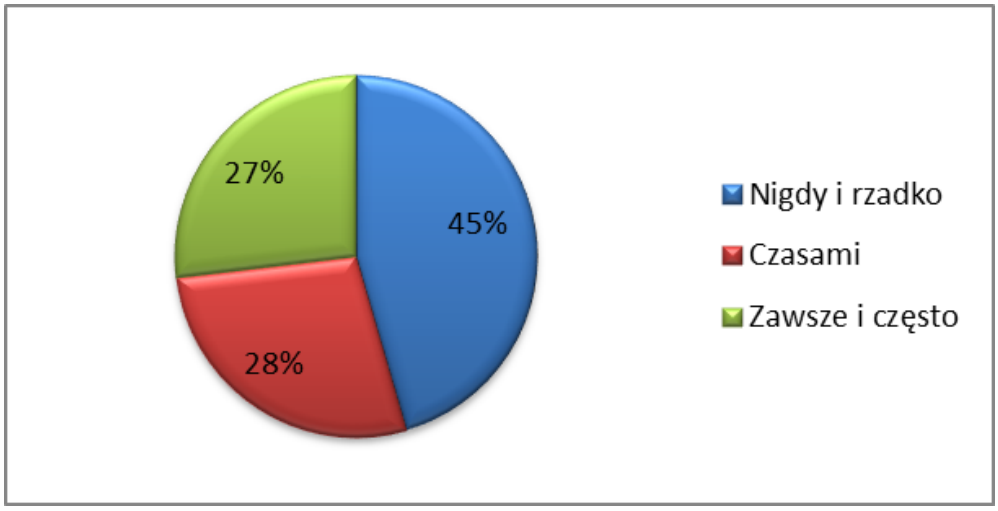

Aż **44%** odpowiedzi **RZADKO I NIGDY** pojawia się także przy stwierdzeniu „Mogę liczyć na dodatkową pomoc nauczycieli/ek, gdy jej potrzebuję".
Szczegółowe dane zaprezentowano na wykresie.

Mogę liczyć na dodatkową pomoc nauczycieli/ek, gdy jej potrzebuję

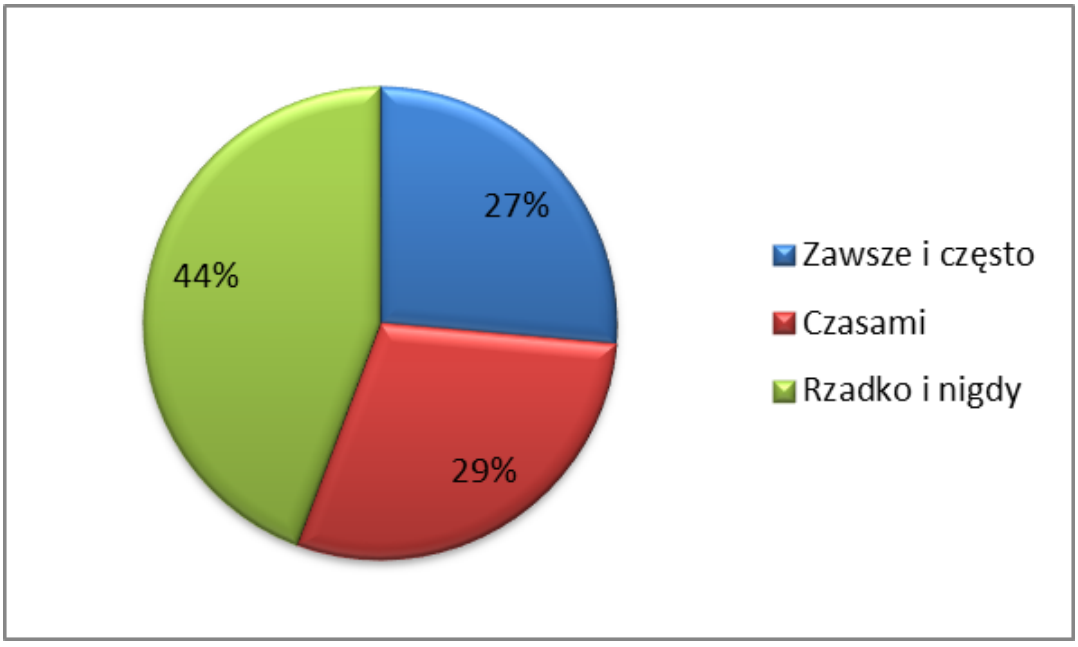

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że właśnie ze względu na powyższe, **aż 42% osób nigdy nie korzysta ze wsparcia swojego wychowawcy/wychowawczyni**. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że uczniowie/uczennice rzadko proszą o wsparcie we własnej sprawie (14%), a częściej w sprawie grupowej (40%).

Czy kiedykolwiek poprosił_eś_aś wychowawcę/wychowawczynię o wsparcie jeśli czułeś się niesprawiedliwie oceniany lub traktowany przez nauczyciela/nauczycielkę?

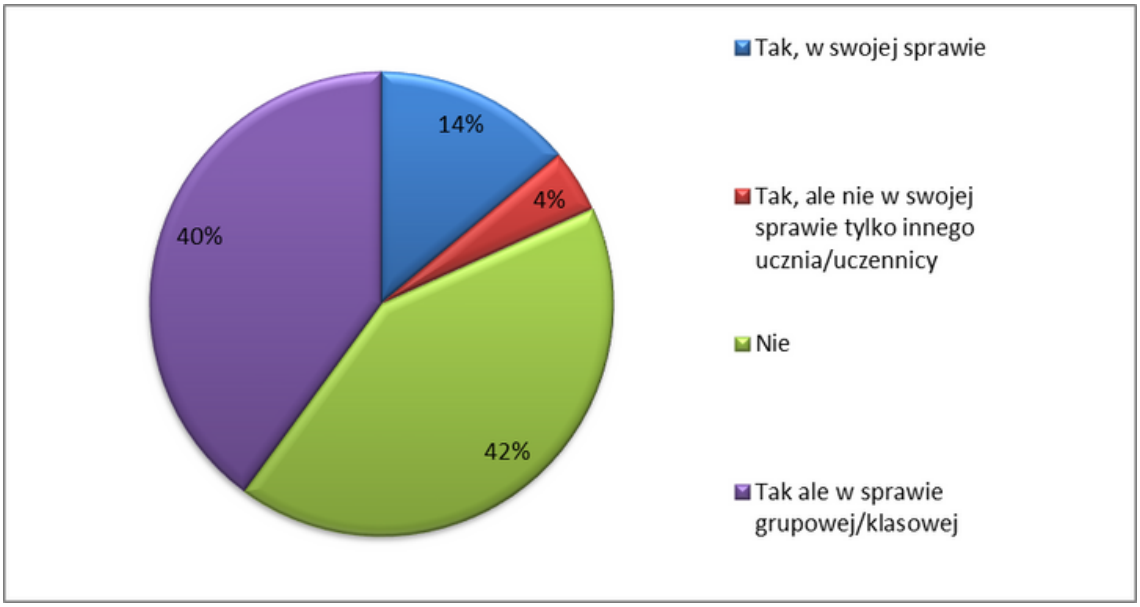

Aby lepiej zrozumieć odpowiedzi, zapytaliśmy o powody, dla których **42% ankietowanych nigdy nie prosiło o wsparcie.** Najczęściej w odpowiedziach otwartych wskazywano (pisownia oryginalna):

„wstyd; brak poczucia, że to coś zmieni; strach, że będzie jeszcze gorzej; brak zaufania do wychowawcy; złość; brak wiedzy, że mogę prosić; z tą zołzą nie da się wygrać; świadomość braku kompetencji nauczyciela; świadomość, że i tak nie będzie żadnej reakcji; jakoś się o tym zapominało i olewało; nic by to nie dało i tak; wtedy nauczyciel by się uwziął;, zawsze obraca się to przeciwko uczniom, że to my się nie uczymy, że to my jesteśmy nie fajna klasą, a nauczyciel zawsze weźmie stronę innego nauczyciela, pani mnie nie lubi”

Na tle prośby o wsparcie wychowawcy, jeszcze gorzej wygląda prośba o wsparcie rodzica lub opiekuna. Wynik ten może być skorelowany z wiekiem osób ankietowanych, którzy w większości przypadków już sami decydują o własnych ocenach, czy sprawach szkolnych, a część z nich to osoby pełnoletnie.

Czy kiedykolwiek poprosił_eś_aś rodzica/opiekuna o wsparcie jeśli czuł_eś_aś się niesprawiedliwie oceniany lub traktowany przez nauczyciela/nauczycielkę?

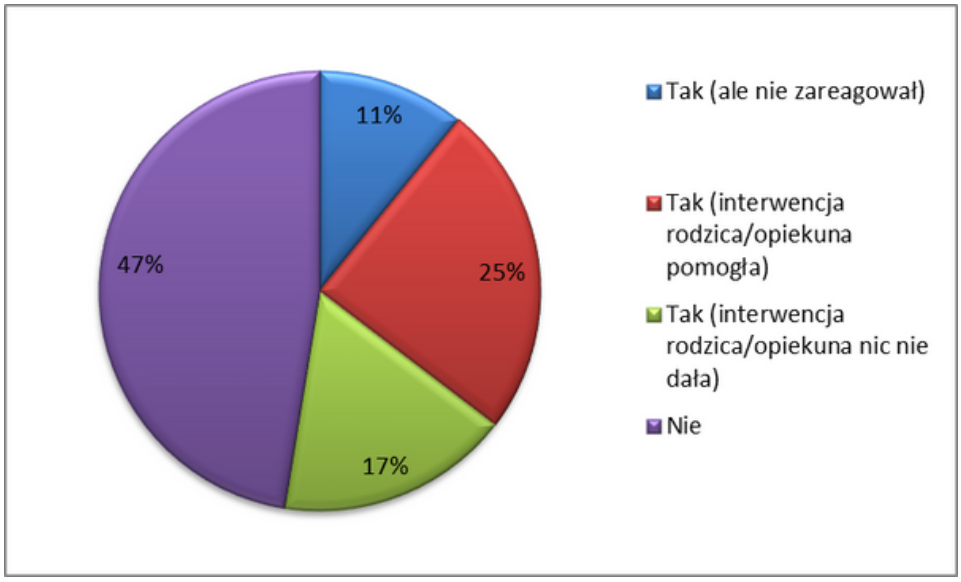

Kolejne obszary badania w sposób pogłębiony dotyczyły problematyki związanej z obowiązkami i wymaganiami szkolnymi, szanowaniem praw uczniowskich, w tym w sposób pogłębiony kwestii oceniania.

OBOWIĄZKI I WYMAGANIA SZKOLE ORAZ SYSTEM OCENIANIA

Wskaźnik przemęczenia uczniów to pierwszy punkt, który bardzo wyraźnie wskazuje na problem, którym jest nadmiar materiału i obowiązków szkolnych, który odczuwają uczniowie. **Aż 75% osób uczniowskich codziennie czuje się obciążonych obowiązkami szkolnymi, zaś 13% odczuwa zmęczenie czasami.**

Czuję się obciążon_y_a nadmiarem obowiązków szkolnych

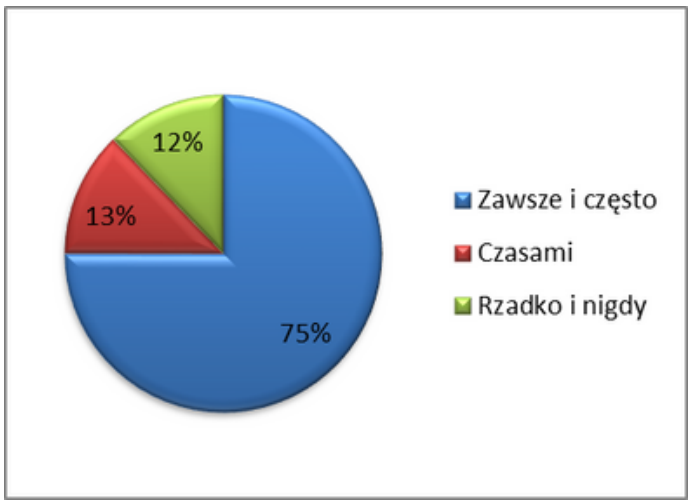

Czy kiedykolwiek poprosił_eś_aś rodzica/opiekuna o wsparcie jeśli czuł_eś_aś się niesprawiedliwie oceniany lub traktowany przez nauczyciela/nauczycielkę?

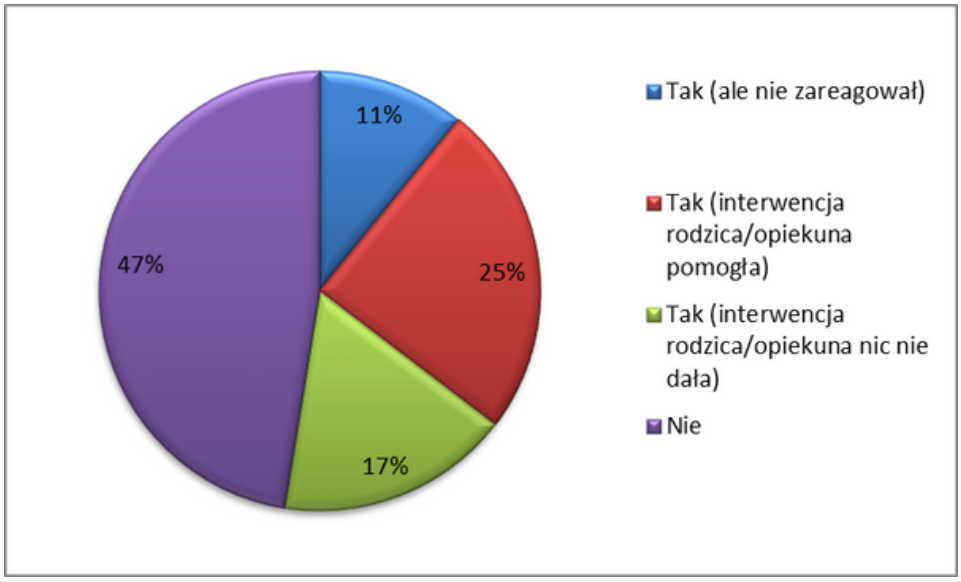

Co więcej, **aż 64% ankietowanych zgadza się ze stwierdzeniem „Nie mam siły, motywacji, nic mi się nie chce”** i takie poczucie dotyczy ich zawsze i często (inne odpowiedzi: czasami – 20%, rzadko i nigdy - 16%).

Nie mam siły, motywacji, nic mi się nie chce

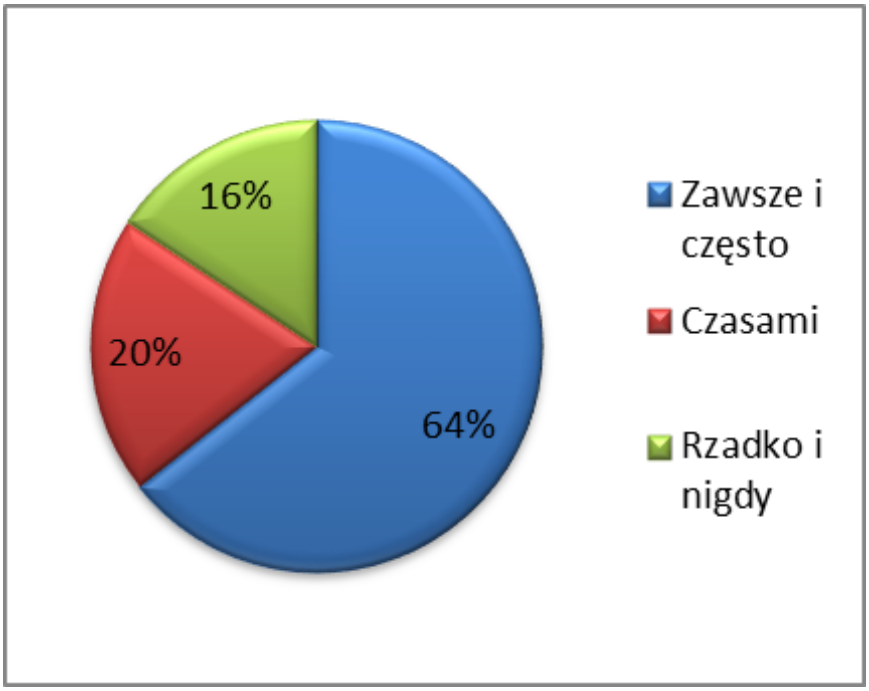

Odpowiedzi w tym obszarze warto zestawić z prawidłowością stwierdzeń:

Rodzice oczekują ode mnie zbyt wielu osiągnięć w szkole

W przypadku tego stwierdzenia głosy podzieliły się następująco: zawsze i często - 27%, czasami - 23%, rzadko - 24%, nigdy – 26%.

Moi nauczyciele stawiają mi bardzo wysokie wymagania i oczekują ode mnie zbyt wielu osiągnięć w szkole

W przypadku tego stwierdzenia głosy podzieliły się następująco: zawsze i często - 43%, czasami -30%, rzadko i nigdy - 27%.

Z powyższych odpowiedzi wynika, że uczniowie odczuwają, że większa presja na uczniów wywierana jest przez szkołę a nie przez samych rodziców.

Wymagania i oczekiwania

Nauczyciele

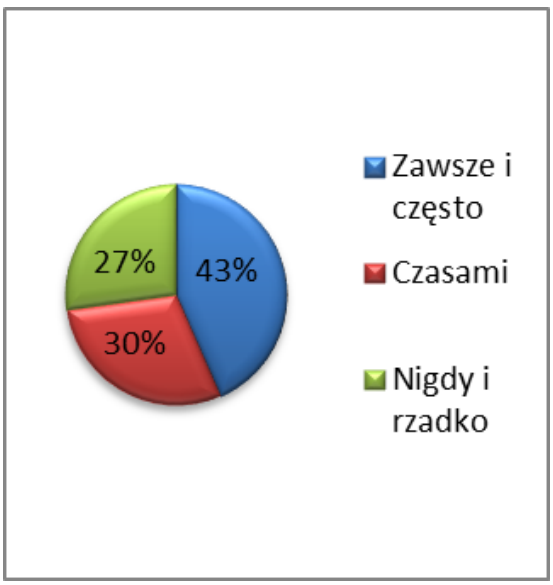

Rodzice

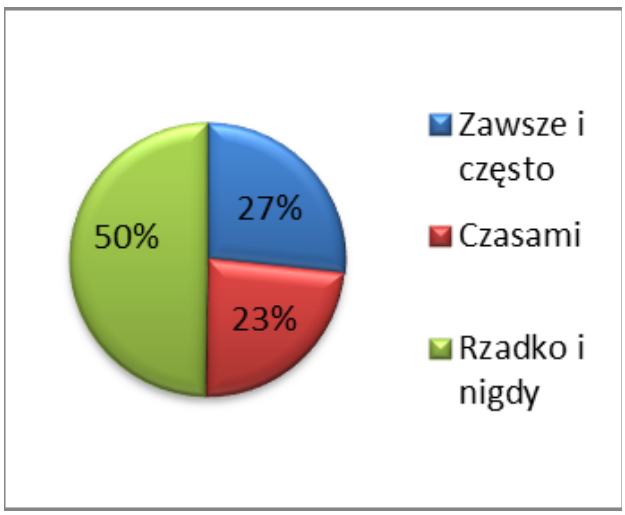

Kwestią, którą zbadaliśmy w sposób pogłębiony było postrzeganie przez dzieci i młodzież oceniania szkolnego. Kwestia oceniania budzi duże emocje i dyskusje w środowisku szkolnym. Dostrzegamy (przede wszystkim na bazie analizy zapisów wielu statutów szkolnych), że wewnątrzszkolne systemy oceniania w sposób nieprawidłowy organizują ten proces, np. stosując uśrednianie lub średnią ważoną.

Należy w tym miejscu podkreślić, że zgodnie z przepisami prawa oświatowego ocenianie pełni wobec procesu uczenia się rolę SŁUŻEBNĄ, ma wspierać, motywować, informować i inspirować do rozwoju.

W odniesieniu do tego, warto podkreślić w pierwszej kolejności, **że aż 58% uczniów i uczennic wskazało, że zawsze lub często boi się o oceny.** 17% osób boi się oceny czasami, a tylko 25% - rzadko lub nigdy.

Boję się oceny

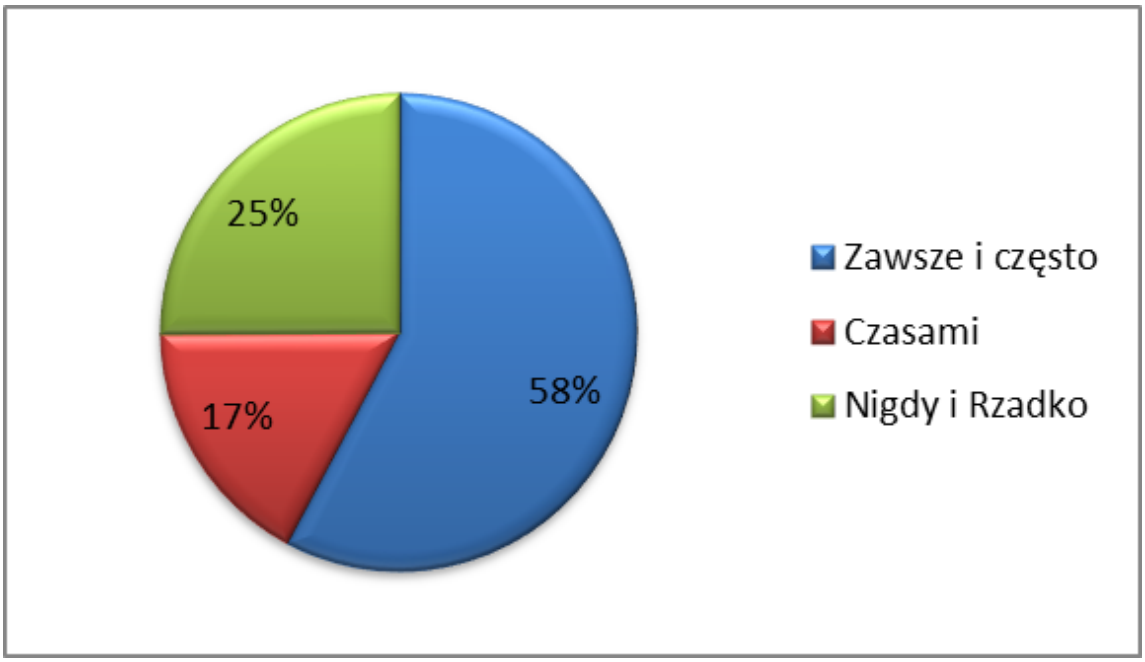

Aż 37% osób całkowicie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że „Ocena jest dla mnie motywacją i pozytywną informacją zwrotną”. Dla 59% osób ocena nigdy nie jest lub jest rzadko motywacją i pozytywną informacją zwrotną. 19% uważa, że czasami ocena ich motywuje. Tylko 13% uważa, że ocena często ich motywuje, a 9% uważa, że jest tak zawsze.

Ocena jest dla mnie motywacją i pozytywną informacją zwrotną

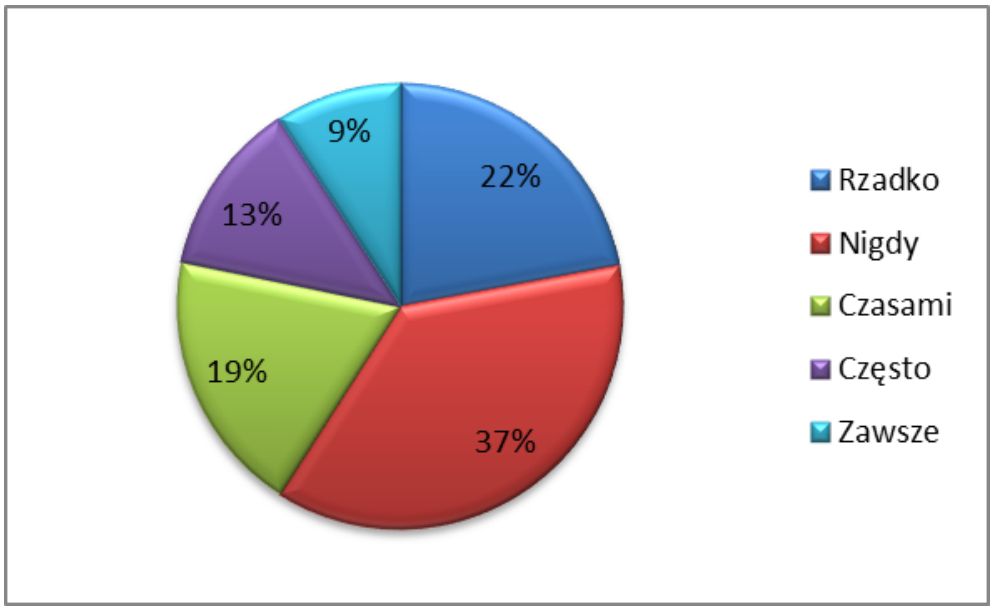

Co więcej - z naszej ankiety wynika, że uczniowie/uczennice nie czują się sprawiedliwie oceniani. **Aż 75% osób wskazało, że doświadczyło niesprawiedliwej oceny,** 17% ma trudność z określeniem, czy takie sytuacje miały miejsce.
Jedynie 8% zdecydowanie odpowiada, że ten problem ich nie dotyczy.

Czy kiedykolwiek czuł_eś_aś, że jesteś niesprawiedliwie ocenian_y_a przez nauczyciela/nauczycielkę?

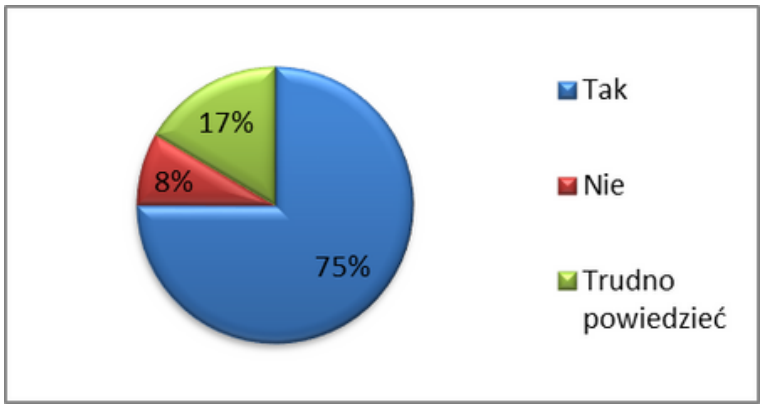

Warto przyjrzeć się uszczegółowionym odpowiedziom, **z jakich powodów dzieci i młodzież, czują że są niesprawiedliwie oceniani.** Najczęściej wskazywaną opcją było **„niejasne kryterium oceny”**, które wskazało aż 58,5%. Ponad połowa, bo 53% wskazała również, że niesprawiedliwa ocena wynikała z **„braku sympatii danego nauczyciela/nauczycielki”**.

Inne odpowiedzi (pisownia oryginalna) to:

„Ze względu na wygląd, cechy fizyczne (fryzurę, kolczyki); ze względu na poglądy (różne od poglądów nauczyciela/nauczycielki); ze względu na płeć (nauczyciel_ka faworyzuje daną płeć); orientację seksualną; ze względu na brak środków do zakupu materiałów koniecznych do wykonania zadania; po prostu za to że żyje; część nauczycieli uważa że masakrując uczniowi oceny coś osiągnie, jestem ambitna więc wymagają ode mnie więcej niż od innych; wymaganie rzeczy których nie było; pytania spoza materiału; faworyzowanie niektórych osób; bo mam zbyt wolne tempo pracy; bo nie jestem wesoła i się nie podlizuję; ponieważ jestem nowa w szkole; wygórowane ego nauczyciela który uważa się za pana i władcę nad uczniami; ze względu na zły humor nauczyciela; nauczycielskie humorki”

PRAWA UCZNIA i UCZENNICY

Ostatnim obszarem, który staraliśmy się zdiagnozować są prawa ucznia – zarówno w odniesieniu do osobistych doświadczeń, jak i znajomości statutów szkolnych oraz sytuacji, w których uczniowie odwołują się do wewnątrzszkolnych statutów, regulaminów i innych dokumentów.

Pytaniem otwierającym było osobiste odczucie, czy prawa danej osoby są przestrzegane. 41% osób wskazało odpowiedź twierdzącą. **43% osób twierdzi, że ich prawa nie są przestrzegane**, natomiast 16% nie wie jakie ma prawa.

Czy masz poczucie, że Twoje prawa ucznia/uczennicy są w szkole przestrzegane?

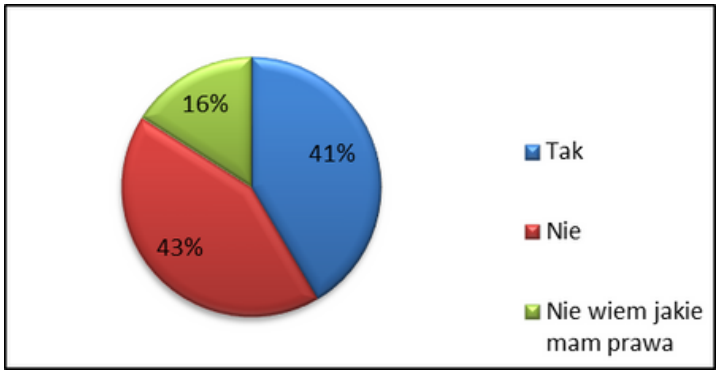

Co ciekawe **- 46% osób sprawdzało zapisy statutu szkolnego.**

Czy kiedykolwiek sprawdzał_eś_aś zapisy statutu szkolnego w kontekście ich zgodności z prawami ucznia, prawami dziecka, prawami człowieka?

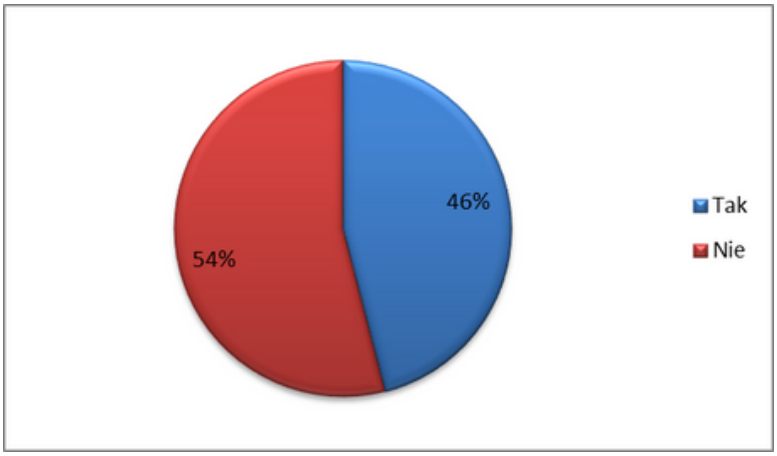

Kiedy zapytaliśmy szczegółowo, w jakim celu sprawdzali statuty, uzyskaliśmy dosyć szeroką paletę odpowiedzi otwartych (168 odpowiedzi). Można je przypisać do następujących kategorii:

1) **Weryfikacja zasad oceniania z danych przedmiotów szkolnych** (przykładowe odpowiedzi: *ocena z przedmiotu, wagi ocen, poprawy sprawdzianów, poprawy oceny niedostatecznej*)
2) **Weryfikacji zasady oceny zachowania** (przykładowe odpowiedzi: w*stawianie ocen za zachowanie na lekcji podczas gdy w szkole obowiązuje system punktacji zachowania*)
3) **Zasady ubioru i wizerunku w szkole** (przykładowe odpowiedzi: *chodziło o wolność w wyborze ubioru; chodziło o zagadnienie tego czy szkoła może zabraniać młodzieży farbowania włosów/robienia kolczyków*)
4) **Zasady dotyczące rzeczy osobistych** (przykładowe odpowiedzi: *zabieranie rzeczy osobistych; zabieranie telefonu; przeszukiwanie rzeczy uczniów*)
5) **Ogólne zasady związane z prawami ucznia i przestrzeganiem praw i obowiązków** (przykładowe odpowiedzi: c*hodziło o odpowiedzialność zbiorową; żeby sprawdzić czy nauczyciel przestrzega praw ucznia, nietykalności ucznia; chodziło o prawdziwe prawa a nie o prawdy nauczyciela; o zawody wyciągania z wody; zapisy w sprawie braku podręcznika czy zeszytu; choćby nawet z wyjściem do toalety; chodziło o to, czy nauczyciel ma prawo nakazać mi zdjęcie okrycia wierzchniego w sali, w której było nam (uczniom) zimno; punkty ujemne za palenie*)
6) **Ciekawość** (przykładowe odpowiedzi: *z czystej ciekawości; czy szkoła jest humanitarną instytucją xd , żeby znać swoje prawa*)
7) **Zapisy związane z nauczaniem zdalnym** (przykładowe odpowiedzi: *chodziło o biedę cyfrową, jak oceniać jak ktoś nie może mieć włączonej kamery*)

MŁODZI MAJĄ GŁOS!

Kwestionariusz naszej ankiety umożliwiał otwartą, wolną wypowiedź: "Jeśli chcesz coś dodać (o tym jak się czujesz w szkole lub co uważasz, że trzeba zmienić lub coś innego związanego z codziennością i rzeczywistością szkolną), to tu jest na to miejsce (nieobowiązkowe)". Otrzymaliśmy 173 wpisy. Poniżej prezentujemy część z nich (pisownia oryginalna):

"za dużo godzin, materiału; za dużo presji na uczniach, brak rozmowy ucznia z nauczycielem tylko wymaganie od ucznia żeby traktował ich jak lepszych od siebie, brak szacunku do uczniów."

"uważam, że jest zbyt dużo materiału do nauki, nauczyciele sprawiają wrażenie ludzi wypalonych i przegranych w życiu, system edukacji posiada poważne błędy i luki, jest zbyt wiele godzin lekcyjnych w ciągu dnia, zbyt wiele prac domowych i zadań, szkoła jest miejscem, w którym albo coś trzeba, albo nie wolno, co nie sprzyja pozytywnym uczuciom wobec tej instytucji."

"Po pierwsze zmniejszyć podstawę programowa. Nadmiar obowiązków szkolnych rodzi frustracje i depresje. Nie mam czasu na realizowanie moich pasji (piłka nożna). Nie potrzebuje psychologa. Nadmiar obowiązków szkolnych powoduje ze nie mogę chodzić na treningi. Czy to jest w porządku. Zmniejszenie obowiązków szkolnych sprawi ze psychologowie nie będą potrzebni. Od dwóch miesięcy żyję pod presją codziennych sprawdzianów i kartkówek. Pomocy. Odpuśćcie chociaż trochę."

"Niektórzy nauczyciele w szkole podczas gdy mamy na przykład oceny takie jak 1,2,3 to nie chcą nas dopuścić do zdawania matury ponieważ tak obniżymy wyniki zdawalności z. Tego przedmiotu. Jeśli nie przystąpimy do matury to na koniec roku dostaniemy 2/3 a gdy przystąpimy to 1"

"Uważam ze powinno być zdecydowanie mniej prac domowych, gdyż uczeń nie ma jednego przedmiotu w szkole a jest ich znacznie więcej i nadmiar obowiązków jest przytłaczający. Ponadto siedzenie nad lekcjami w domu jest niezdrowe dla np. kręgosłupa. Innym problemem może być brak szacunku dla ucznia lub podział osób na lepsze i gorsze pod względem umiejętności wyrażane słownie."

"Chciałbym aby nauczyciele traktowali nas jak człowieka a nie jak maszynę"

"podejście nauczycieli do oceniania, brak wsparcia i brak kreatywnych zadań, nudne ćwiczenia, brak słuchania moich opinii"

"Nauczyciele nie uważają nas za ludzi"

"szkoła mnie dobija, wymagają ode mnie za dużo i wywołuje to we mnie strach i niechęć"

"Nie potrzebne w szkole jest mi ocenianie i robienie testów, które nie są miarodajne. Chcę pracować w grupie, na luzie a nie pod presją czasu !! Chcę mieć czas wolny po szkole, na moje pasje, a nie na naukę ! Chcę doświadczać, dotykać a nie uczyć się tylko z książek !!"

"nie daję już rady"

"Czasami natłok obowiązków sprawia, że zaczynam płakać. Co do zmian, wyjadę mi się, że więcej nauczycieli powinno stosować rewarding system a rzadziej mówić uczniom, że się nie uczą jak im coś nie wyjdzie"

"Mam bardzo dużo nauki, mój stan psychiczny regularnie się pogarsza, nie mam ani trochę czasu dla siebie, zrezygnowałam z własnych pasji na rzecz nauki, która ciągle mnie przeraża"

"Głównie brak zaufania do otaczających mnie ludzi (uczniów i nauczycieli) przytłacza i nie pozwala rozwiązać wielu kwestii które są dosyć ciężkie i męczące."

"Czuję się w tej szkole trochę niewidzialna. Mam za dużo nauki i te ciągłe testy mnie wykańczają. Tylko utwierdzają mnie w tym że nawet jeśli uczę się do późnych godzin nocnych, to i tak dostanę słabą ocenę. Demotywują mnie nauczyciele, którzy na mnie krzyczą że nie zdam matury i że nie jest to warte mojej nauki."

"Potrzeby uczniów są ignorowane."

"szkoła jest beznadziejna i zabija indywidualność"

"Jest za dużo sprawdzianów i nikt nie zwraca uwagi na to, że wszyscy są przemęczeni i mają dość"

"Dyrekcja mająca znajomości, mobbing i terror."

"mniej wymagań ponieważ próbując spełnić je wszystkie, czuje się w cholerę wykończona fizycznie i psychicznie"

"Jestem przemęczona, boje się moich nauczycieli, stres związany ze szkołą sprawia, że w nocy nie mogę spać. Poza tym mam nadwrażliwość na dźwięki, a w szkole jest ich tyle, że ciężko jest mi to wytrzymać"

"Szkoła jest tragiczna"

"Chciałbym, żeby zlikwidowano oceny i sprawdziany i żeby plecaki były lżejsze."

"Chcę żeby moja edukacja już, się skończyła. Wole wracać z pracy po 8 godzinach i mieć wolne."

"Szkoła wyniszcza uczniów i zabija pasje"

"Chciałbym się uczyć i nie bać ocen. Oceny są niepotrzebne. Nie wszystkie przedmioty lubię, gdyby nie było ocen chodziłbym na nie nie bojąc się"

Aby zachować obiektywność, poniżej cytujemy WSZYSTKIE pozyskane wypowiedzi pozytywne (czyli 6 ze 173), pisownia oryginalna:

"Wszystko jest super to najlepsza szkoła na świecie"

"Jest git"

"W szkole czuje się bardzo dobrze, ale nie zawsze. Mimo to lubię do niej przychodzić, również nie chce mieć nauki zdalnej"

"jest w porządku ale słabo zintegrowana klasa i brak znajomych"

"W szkole średniej odnajduję się bardzo dobrze. Lubię tutejszych nauczycieli i moją klasę. Cieszę się, że trafiłam do tej szkoły, bo zmieniła mój charakter i otworzyła na nowych ludzi."

"W mojej szkole jest milo i fajnie. Czasem nie lubię mieć zadań domowych ale szybko je robię. Jest dużo konkursów i biorę udział. Nie boje się nauczycieli. Są mili. Lekcje dużo dają i mało się trzeba uczyć w domu ale ja dobrze slucham. Najgorszy jest hałas na lekcji. "

WNIOSKI

W analizie należy wziąć pod uwagę fakt, że badania prowadzone przez dany podmiot mogą wpływać na wyniki ankiety (sugestia wynikająca z celów statutowych, jakimi jest wspieranie uczniów i działanie na rzecz praw dziecka stowarzyszenie dOP!Amina Lab), dlatego uważamy, że należy ją pogłębić i zweryfikować poprzez badania, którymi zostaliby objęci uczniowie, rodzice i nauczyciele na większą skalę.
Nasze Stowarzyszenie deklaruje chęć współpracy przy opracowaniu takich badań oraz w późniejszym etapie) na ich podstawie wypracowanie systemowych rozwiązań.

Podchodzimy bardzo poważnie do wyników badań zawartych w niniejszym raporcie i już w tej chwili rekomendujemy interwencje w następujących obszarach:

1.Wsparcie uczniów i uczennic przeciążonych nadmiarem obowiązków szkolnych i zadbanie o ich psychiczny dobrostan.
2. Powołanie społecznej rady ds. przestrzegania praw ucznia i uczennicy.
3. Opracowania kampanii społecznej oraz działanie na rzecz poprawy systemowych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy i interwencji w przypadku indywidualnych problemów uczniów i uczennic (związanych zarówno z ich prawami ucznia jak i obywatela).
4. Debatę na temat statutów szkolnych i uwzględnienie głosów rodziców i uczniów w tym zakresie.

DĄBROWA GÓRNICZA

Czy lubisz chodzić do szkoły?

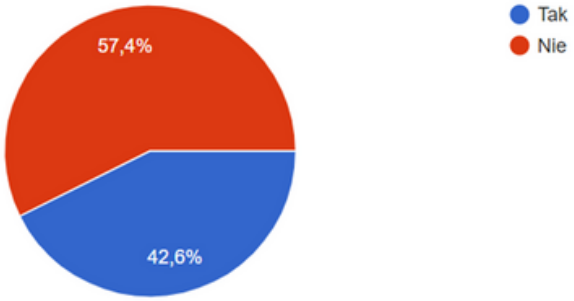

Czy czujesz się w szkole bezpiecznie?

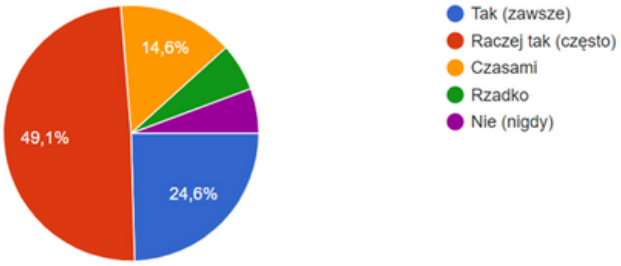

Czy w szkole zetknął_eś_aś się z przemocą rówieśniczą?

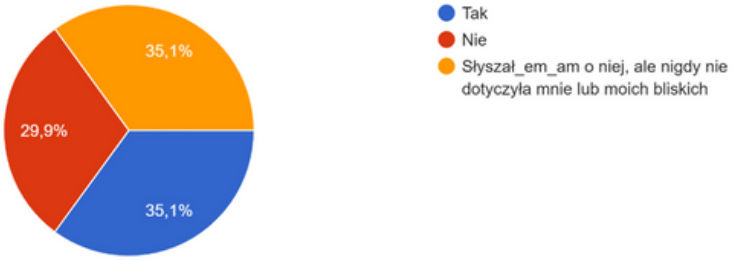

Czy kiedykolwiek zgłosił_eś_aś wychowawcy/pedagogowi/innej osobie dorosłej sprawę przemocy rówieśniczej, dotyczącej Ciebie lub innych

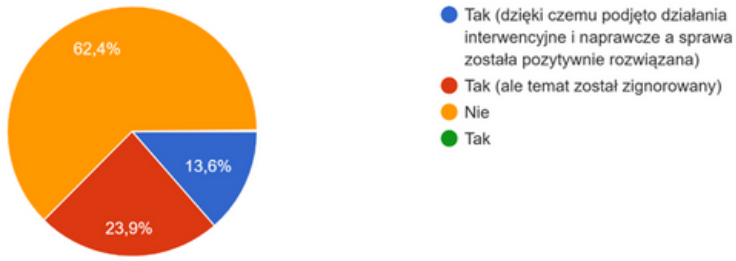

Czy wiesz do kogo i jak zgłaszać problem przemocy rówieśniczej?

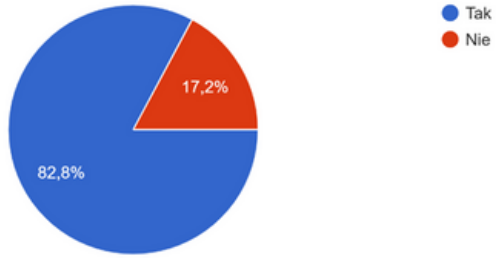

Czy kiedykolwiek CHCIAŁ_EŚ_AŚ zgłosić wychowawcy/pedagogowi/innej osobie dorosłej sprawę przemocy rówieśniczej, dotyczącej Ciebie lub innych?

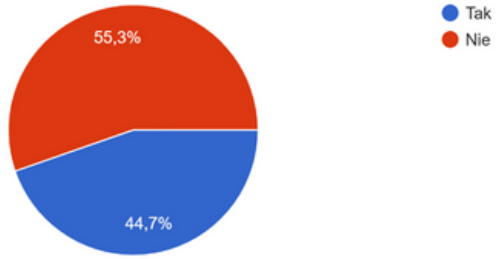

1. Czy dobrowolnie i z własnej woli i inicjatywy korzystasz/korzystał_eś_aś z pomocy psychologa/pedagoga szkolnego?

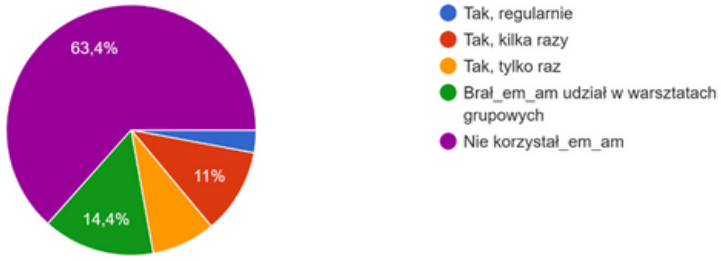

Czy kiedykolwiek poprosił_eś_aś wychowawcę/wychowawczynię o wsparcie jeśli czułeś się niesprawiedliwie oceniany lub traktowany przez nauczyciela/nauczycielkę?

Czy kiedykolwiek poprosił_eś_aś rodzica/opiekuna o wsparcie jeśli czuł_eś_aś się niesprawiedliwie oceniany lub traktowany przez nauczyciela/nauczycielkę?

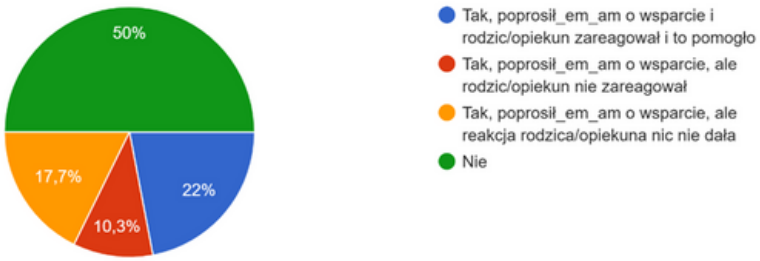

Czy czujesz się obciążon_y_a obowiązkami szkolnymi?

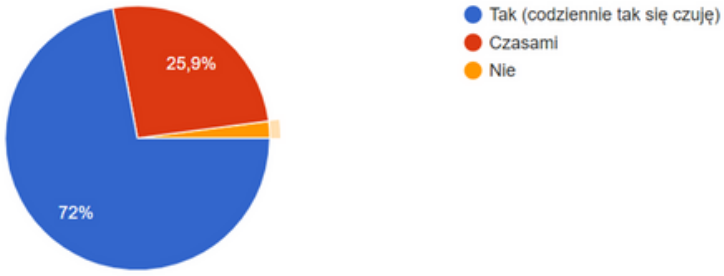

Czy kiedykolwiek czuł_eś_aś, że jesteś niesprawiedliwie ocenian_y_a przez nauczyciela/nauczycielkę?

582 odpowiedzi

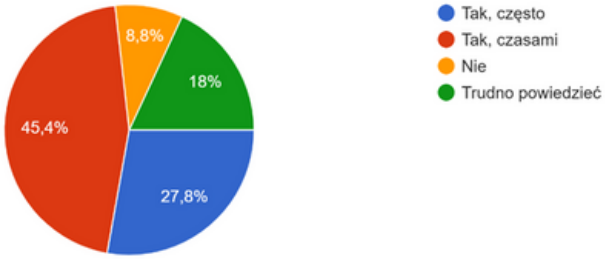

Czy kiedykolwiek poprosił_eś_aś rodzica/opiekuna o wsparcie jeśli czuł_eś_aś się niesprawiedliwie oceniany lub traktowany przez nauczyciela/nauczycielkę?

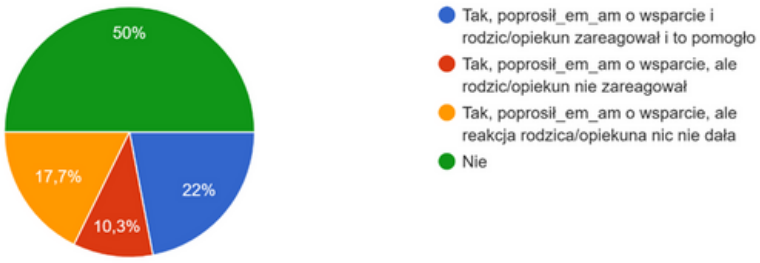

Czy kiedykolwiek czuł_eś_aś, że jesteś niesprawiedliwie ocenian_y_a przez nauczyciela/nauczycielkę?

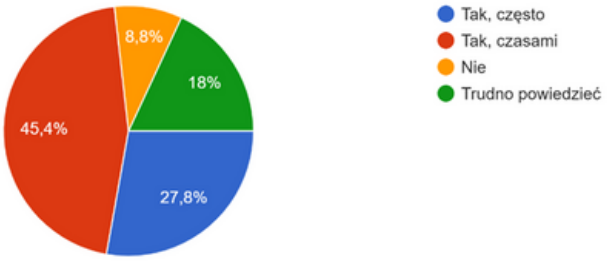

Czy masz poczucie, że Twoje prawa ucznia/uczennicy są w szkole przestrzegane?

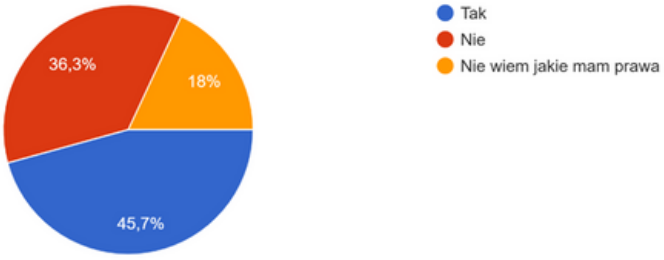

Czy kiedykolwiek sprawdzał_eś_aś zapisy statutu szkolnego w kontekście ich zgodności z prawami ucznia, prawami dziecka, prawami człowieka?

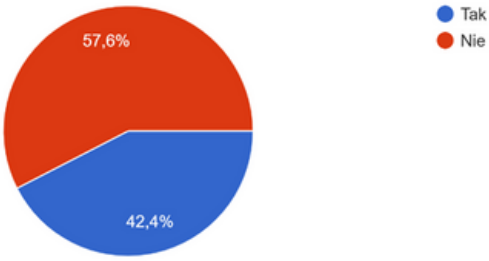

Rekomendacje dla Samorządu Gminy Dąbrowa Górnicza oraz Delegatury Kuratorium Oświaty w Sosnowcu.

Mamy świadomość, że w mieście prowadzone są już programy antyprzemocowe i działania, które CZĘŚCIOWO pokrywają się problemami wskazanymi w badaniu, jednak podkreślamy, że istotne jest przyjrzenie się, co w ich zakresie działa, a co nie. Dlatego apelujemy o wspólną dyskusję i opracowanie rozwiązań przy wsparciu strony społecznej (niezależnych NGOs, rodziców, uczniów). Uważamy, że takie badanie, a także rekomendacje powinny zostać przedmiotem debaty publicznej.

Szczególnie, że większość odpowiedzi pokrywa się z problemami, które dotyczą, funkcjonowania szkół na terenie miasta Dąbrowa Górnicza i które pojawiają się na co dzień w ramach pracy naszego Stowarzyszenia oraz były zgłaszane przez mieszkańców/mieszkanki - zarówno w przypadkach indywidulanych konkretnych naruszeń jak i nieprawidłowości w zapisach statutów szkolnych.

Wiele z rozwiązań tych problemów już rekomendowaliśmy w formie postulatów zgłaszanych do UM, jednak przeprowadzone badania utwierdzają nas w przekonaniu, że nie można być dłużej obojętnym na problemy młodych ludzi.

NAD RAPORTEM PRACOWAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE:

ANNA DĘBOŃ

ROBERT STRZAŁA

ELŻBIETA NOWAK

ANNA CIEPLAK

MASZ PYTANIA?

DOPAMINALAAB@GMAIL.COM